

nem egy esetben kivételes művészete még egész jelentéktelen szerepeknek is különös súlyt tudott adni. Állandó művészi otthonához való hűséggel idegen színpadokon nem keresi a sikert, nem szokott vendégszerepelni, és talán a hivatásában való rendületlen hit és bizodalom az, amely őt arra a díszes helyre emelte, melyet a magyar színészet nagyjainak sorában méltán elfoglal.

(Dr. F. F.)

Várszínház. A patinás, ódon falu Várszínház, Budán, a királyi Vár tözsomszédságában, történelmi multra tekinthet vissza. Eredetileg a Karmeliták kolostora volt, amint erről a színház falába elhelyezett emléktábla is tanuskodik, melynek felirata ez:

„Itt állott a b. ezútnak u. n. új vagy kisebb egyháza, mely a sz. Zsigmond-prépostsághoz tartozott;

először 1471. említetik, midőn horogszeghi Szilágyi

Erzsébettől, Mátyás k. anyjától gazdagon megajándé-

koztatott. A török korban (1541-1686) lerombolat-

ván, 1692-ben a karmeli szerzet által József tiszteletére ismét letelepítettett. II. József császár alatt pedig

1784. német színházzá alakítottott”

(Sor- és betű- híven az eredetiről lejegyezve)

Mikor II. József császár 1784 szept. 19-én kelt rendeletében elrendelte a Karmeliták budai rendházának megszüntetését, átalakult színházzá, Kempelen Farkas, a sakk-automata világhírű feltalálójának tervei alapján, a munkálatokat pedig Hikisch Kristóf pallér vezette. Költsége 28.362 frt 45 kr. volt. Elkészült 1787 vége felé. 1788-ban megnyitották német szóval. A németek benne 1790-ig játszottak, amikor is Unwerth gróf, a nagy magyar-gyűlölő nagy kegyesen kölcsön adta a magyaroknak, nehogy az ő cirkulusait zavarják Pesten. Az első magyar szó a Várszínház színpadán Kelemen Lászlóék ajkán hangzott el, 1790 okt. 25-én, mikor is Simai Kristóf kegyesrendi szerzetes „Igazházi” c. érzékeny játéka került színre az

akkor még mécses világítású deszkákon. — Kelemenék után ismét a németek játszanak, majd 1807-ben újból magyaroké — Ernyi Mihály társulatáé — a szó. 1803-tól 37-ig tisztán magyar színészeké a Várszínház. A kassai szintársulat nyári barangolása közben Vácott megtudja, hogy az ország fővárosában a legalkalmatlanabb színház üresen áll, Budán terem, ingyen kapja a helyiséget és megkezdi előadásait. Kántorné, Bartha János, Megyeri és a többi nagyok: Egressy Gábor, Szentpétery, Lendvay Márton, Laborfalvi Róza, küzdenek a művészetért, magyarságért a vén Várszínház falai között. — 1870-ben Aradi Gerő pár havi küzködése után a Nemzeti Színház társulata veszi át a teret a V-ban s ott hol drámai, hol opera előadásokat tart. 1884-ben Feleky Miklós az igazgató. Tagjai közt ott van Blaháné, Margó Célia, Beódy Gábor, Deák Péter, Réthey Lajos, Makó Lajos, Szirmai Imre. Ez év dec. 27-én ünneplik a V. 100 éves fennállásának jubileumát. 1885-ben már megint a Nemzeti Színház játszik itt, ezúttal a Népszínházzal felváltva, 1886-ban ismét a Nemzeti Színház és az Operaház. Több éven át tart ez a vendégszereplés, majd 1910-ben Nádassy József próbálszerencsét soproni társulatával, ezután ismét a Nemzeti Színház és bemutatókat is rendez. 1917-ben Bánffy Miklós gróf főigazgató renováltatja a színházat, melyet aztán 1918 márc. 21-én avatnak fel, Szép Ernő prólogjával, mely után gróf Bánffy Miklós „Az erősebb”, c. színműve kerül színre. Ismét a Nemzeti Színház játszik, majd rövidebb s hosszabb ideig Janovics Jenő kolozsvári társulatával, továbbá Sebestyén Géza, Czákó Pál. 1925 óta elhallgatott a Múzsza a Várban, most már csak a múlté a színes emlékü Várszínház. (Pesti Kálmán.)

Vas Gereben, ügyvéd és hírlapíró, sz. 1823 ápr. 7-én, Fürgedpusztán, Tolna m. Családi neve Radánkovits József, Atyja neve: Radánkovits Mihály. Iskoláit Veszprémben és Pécsen járta, de utóbbi helyen dévaj magaviselete miatt 1840 febr. 20-án kizárták. Erre elment irnoknak Pápara, hol egy Radánkovits